

היסטוריה

(לימודי חובה – חלק א)

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעותיים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שני חלקים.

חלק I	—	פרק ראשון	—	(30×1)	—	30 נקודות
		פרק שני		(30×1)		30 נקודות
חלק II	—	פרק שלישי <u>או</u> פרק רביעי	—	(20×2)	—	40 נקודות
		סה"כ			—	100 נקודות

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם יענו על חלק I, ולא על חלק II.

במקום חלק II יענו תלמידים אלה על שלוש שאלות נוספות בנושא לאומיות,

המופיעות בדף נפרד שיחולק להם. שאלות אלה מיועדות אך ורק להם.

$3 \times (13 \frac{1}{3})$ — 40 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

/המשך מעבר לדף/

חלק I – לאומיות

בחלק זה שני פרקים. עליך לענות על שתי שאלות:
על שאלה אחת מהפרק הראשון ועל שאלה אחת מהפרק השני.

פרק ראשון – קטעי מקור (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 1-2.

1. עלייה והתיישבות בארץ-ישראל בשנים 1882-1914

א. לפניך סמל המושבה מזכרת בתיה.



(מתוך הערך "מזכרת בתיה", באתר he.wikipedia.org)

הצג שני מאפיינים של המושבות הבאים לידי ביטוי בסמל.

הסבר על פי מה שלמדת הבדל אחד בין המושבה לקבוצה.

(15 נקודות)

ב. הצג שלושה קשיים של העולים לארץ-ישראל עד מלחמת העולם הראשונה, ותאר כיצד

סייעו מפלגות הפועלים או המשרד הארצישראלי להתמודד עם אחד מהקשיים שהצגת.

(15 נקודות)

2. התנועה הציונית במלחמת העולם הראשונה

א. לפניך קטע מתוך מכתב ששלח חיים וייצמן אל ישראל זנגוויל (ממנהיגי יהדות בריטניה) בתחילת מלחמת העולם הראשונה.

... אעמיד לביקורתך האדיבה רעיונות אחדים ואשמה להוסיף ולדון עמך בנקודות אלו בעל פה.
תכניותיי מבוססות כמובן על הנחת יסוד אחת, ההנחה שמדינות ההסכמה ינצחו, ואני מקווה שינצחו היטב. אין ספק שאחרי המלחמה יתחוללו שינויים יסודיים, שינויים שייקבעו כנראה על פי עקרון הלאומיות. אני מאמין שאנגליה, הלוחמת את מלחמתן של אומות קטנות, תפעל להביא יותר צדק לעולם שעייף ממלחמה נוראה זו. יתר על כן, אין ספק בלבי שארץ-ישראל תיפול בתחום השפעתה של אנגליה.
עתה באה השעה לתבוע את זכותנו לייסוד יישוב יהודי מאורגן ואוטונומי בארץ-ישראל.
כיצד יש לתבוע את זכותנו? מה הם האמצעים והדרכים שעלינו לנקוט? חובה עלינו, מתוך הערכה למאבק האיתנים של הלוחמים, להתאזר בסבלנות, להצטרף בעצמנו ללוחמים ולעזור בכל דרך שנוכל.
(מעובד על פי מ"ו וויסגל [עורך], **כתבי חיים וייצמן: אגרות ז'**, מוסד ביאליק, עמ' 67-69)

הסבר שניים מהנימוקים במכתבו של וייצמן בזכות תמיכה בבריטניה בתחילת מלחמת העולם הראשונה.

על פי מה שלמדת, מדוע העדיפה התנועה הציונית לנקוט עמדה ניטרלית כלפי הצדדים הלוחמים?

(18 נקודות)

ב. הסבר שניים מהאינטרסים שביקשה בריטניה לקדם באמצעות הצהרת בלפור.

מה היה אחד הקשיים שנבעו מנוסח ההצהרה?

(12 נקודות)

פרק שני (30 נקודות)

ענה על אחת מהשאלות 3-4.

3. גורמים שהשפיעו על פעילות התנועות הלאומיות**א.** לפניך גורמים אחדים שהשפיעו על מימוש יעדי התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19:

— המצב המדיני

— מידת הפיצול התרבותי או החברתי

— כוחה של הכנסייה

בחר בשניים מהגורמים האלה, והסבר כיצד כל אחד מהם קידם או עיכב את מימוש יעדיה של התנועה הלאומית שלמדת עליה (בסעיף זה אין לכתוב על התנועה הציונית).

(15 נקודות)

ב. הסבר שני גורמים שהקשו על פעילותה של התנועה הציונית עד 1914, וגורם אחד שסייע

לפעילות זו. (15 נקודות)

4. הלאומיות בסוף המאה ה־19 ובתחילת המאה ה־20**א.** הסבר שלושה מאפיינים שקושרים בין בני אותו לאום ומלכדים אותם. (12 נקודות)**ב.** הצג שניים מהשינויים שיצרה תופעת הלאומיות המודרנית במפה המדינית של אירופה,

והסבר אחד מהשינויים שהיא יצרה בחברה האירופית בתקופה זו. (18 נקודות)

שים לב: תלמידים שאושר להם מבחן מותאם לא יענו על חלק II (שאלות 5-13).

במקום חלק II עליהם לענות על שלוש שאלות נוספות בנושא הלאומיות (שאלות 14-18),

המופיעות בדף נפרד שיחולק להם.

חלק II

בחלק זה שני פרקים.
 ענה על שתי שאלות מאחד הפרקים:
 פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (שאלות 5-7).
או
 פרק רביעי – ערים וקהילות בימי הביניים (שאלות 8-13).

פרק שלישי – ממדינת מקדש לעם הספר (40 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 5-7 (לכל שאלה – 20 נקודות).

5. הצהרת כורש ושיבת ציון

- א. הסבר שתיים מהסיבות למתן הצהרת כורש.
 כיצד מחזקת "כתובת הגליל" את מהימנותה של הצהרה זו?
 (10 נקודות)
- ב. הסבר שניים מהאתגרים שעמם התמודדו שבי ציון: אתגר אחד הקשור ליחסים עם האוכלוסייה הנכרית ואתגר אחר הקשור לבניית בית המקדש. (10 נקודות)

6. השלטון הרומאי בארץ־ישראל

- א. מהי מדיניות השלטון העקיף ("מלך חסות") שנקטו הרומאים?
 הסבר כיצד שירתה מדיניות זו את האינטרסים של רומא.
 (10 נקודות)
- ב. הסבר פעולה אחת של הורדוס שנועדה לחזק את תמיכת היהודים בשלטונו, ופעולה אחרת שלו שנועדה לחזק את תמיכת הרומאים בשלטונו. (10 נקודות)

7. "המרד הגדול"

- א. הסבר את הגורמים למתח בין יהודים לנכרים בארץ־ישראל בתקופת הנציבים הרומאים.
 כיצד הוביל מתח זה לפרוץ "המרד הגדול"? (10 נקודות)
- ב. הצג את נימוקי המתנגדים ל"מרד הגדול" ברומאים.
 הסבר כיצד השפיעו המחלוקות בעם בתקופת המרד על תוצאותיו.

(10 נקודות)

פרק רביעי — ערים וקהילות בימי הביניים (40 נקודות)

ענה על שתי שאלות בנושא שלמדת: בגדד אן פראג (לכל שאלה — 20 נקודות).

עיר מדגימה — בגדד

ענה על שתיים מהשאלות 8-10.

8. מעמד התושבים וזכויותיהם באירופה הנוצרית ובח'ליפות המוסלמית בימי הביניים

א. הצג את החירויות שניתנו לתושבי העיר הנוצרית על פי מגילת הזכויות.

מדוע לא היו בח'ליפות המוסלמית זכויות מיוחדות לתושבי העיר?

(10 נקודות)

ב. תאר את מעמד הנשים בחיי היום־יום בעיר המוסלמית. (10 נקודות)

9. מערכות השיפוט והאכיפה של המוסלמים ושל היהודים בבגדד

א. הצג את תפקידו וסמכויותיו של המִחְתֵּסֵב. מדוע רק מוסלמי היה יכול להתמנות לתפקיד זה?

(10 נקודות)

ב. הצג שניים ממוסדות ההנהגה של הקהילה היהודית בבגדד. בתשובתך התייחס לדרך

המינוי של ההנהגה ולתפקידיו של כל מוסד. (10 נקודות)

10. בגדד כמרכז כלכלי

א. הסבר גורם כלכלי שתורם לייסוד העיר בגדד.

הצג שני ביטויים להיותה של בגדד מרכז כלכלי.

(10 נקודות)

ב. מה היו המקצועות ותחומי העיסוק האופייניים ליהודים בח'ליפות המוסלמית?

הסבר אחד מהגורמים שתורמו לשילוב היהודים בכלכלת בגדד.

(10 נקודות)

עיר מדגימה — פראג

ענה על שתיים מהשאלות 11-13.

11. מעמד התושבים וזכויותיהם באירופה הנוצרית ובח'ליפות המוסלמית בימי הביניים

א. הצג את החירויות שניתנו לתושבי העיר הנוצרית על פי מגילת הזכויות.

מדוע לא היו בח'ליפות המוסלמית זכויות מיוחדות לתושבי העיר?

(10 נקודות)

ב. תאר את מעמד הנשים בחיי היום-יום בעיר הנוצרית. (10 נקודות)

12. התפתחות פראג עד סוף המאה ה־16

א. הסבר שניים מהגורמים שעיצבו את ההתפתחות של העיר פראג עד סוף המאה ה־16.

(10 נקודות)

ב. הסבר כיצד השפיעה הפיכתה של פראג לעיר מושבו של הקיסר על התפתחות החינוך

והתרבות בה. הצג שני ביטויים להתפתחות זו. (10 נקודות)

13. "יהודי החצר"

א. הגדר את המושג "יהודי החצר", והסבר את האינטרס של השליט הנוצרי לטפח יהודים

אלה. (10 נקודות)

ב. הסבר כיצד תרם תפקיד "יהודי החצר" לקהילה היהודית. הדגם את דבריך על פי פועלו

של מרדכי מייזל בקהילת פראג. (10 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך

שים לב!

שאלות 14-18 מיועדות אך ורק לתלמידים שאושר להם

מבחן מותאם.

(מדבקה סגולה)

שאלות 14-18 הן בנושא **לאומיות**. ענה על שלוש מהשאלות האלה.

(לכל שאלה – $13\frac{1}{3}$ נקודות; סה"כ – 40 נקודות)

14. הסבר את השפעתם של עקרונות תנועת ההשכלה ואת השפעתם של כיבושי נפוליאון על צמיחת

התנועות הלאומיות באירופה במאה ה־19.

15. מה הייתה "מלחמת השפות" בארץ־ישראל, ומה היו תוצאותיה?

16. הסבר מה הייתה המטרה בהקמת ארגון "השומר", והצג את פעולותיו.

17. הסבר מדוע כינס הרצל את הקונגרס הציוני הראשון (שתי מטרות).

18. מהי תכנית אוגנדה, ומדוע תמך הרצל בתכנית זו?

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל
אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך